

Anerkendelse og identitet Semesterstartsforelæsning¹

Louise Høgild Pedersen
Høgskolelektor FIUC-CPH
lhp@dbi.edu

Resumé

Semesterstartsforelæsning ved FIUC-CPH på baggrund af masterafhandling ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole. Forelæsningen omhandler, hvorvidt mennesket har brug for anerkendelse, og om mennesket alene har brug for Guds anerkendelse, eller også har et legitimt behov for menneskelig anerkendelse? Teologen og præsten Timothy Keller har i sin bog *"The freedom of self-forgetfulness"* ud fra 1. Kor 3,21-4,7 arbejdet med spørgsmålet om menneskets behov for anerkendelse. Her fremhæver han, at mennesket alene har behov for Guds anerkendelse på frelsens plan. Forelæsningen kommer omkring, hvilke udfordringer dette synspunkt har til sjælesorgen, og hvilke udfordringer sjælesorgen har til Keller.

Keywords

Trinitarisk sjælesorg, praktisk teologi, anerkendelse, identitet, Timothy Keller

Indledning

Jeg valgte at arbejde med anerkendelse, fordi det er et emne, som fylder meget i et postmoderne samfund så som vores. Grevbo skriver følgende:

*"Vi er et slags anerkjennelsessamfunn fordi dagens mennesker utvilsomt er på sterk jakt etter anerkjennelse i mange former ut over den man konstant prøver på å gi seg selv – men vi er også det motsatte fordi dette behovet langt fra tilfredsstilles på en god nok måte i dag."*²

Det er det paradoks, vi lever i. Vi jager anerkendelse, men opnår den aldrig fuldt ud. Læser man Giddens fylder anerkendelse i det postmoderne samfund, fordi andre menneskers anerkendelse får status af bevis på, at mit identitetsprojekt er lykkedes. Derfor fik jeg lyst til at undersøge, om vi skal

¹ Semesterstartsforelæsning ved Fjellhaug international University College Copenhagen 17.08.20

² Grevbo 2018: 115

frigøre os fra afhængighed af andre menneskers anerkendelse, eller, om vi er født afhængige af den og derfor ikke kan frigøre os.

I min bacheloropgave arbejde jeg med Timothy Keller, og jeg havde lyst til at fortsætte det arbejde. Han er en af de ret indflydelsesrige teologer på den såkaldte kirkelige højrefløj i Danmark, hvilket betyder, at mange af de mennesker, som mange af os formentlig vil møde i sjælesorgsrummet, har læst og hørt Keller.

Når det gælder emnet *anerkendelse og identitet* har han skrevet en lille bog ”The freedom of self-forgetfulness” (på dansk fra Lohse ”Glem dig selv”), hvor han med udgangspunkt i 1 Kor 3,21-4,7 udlægger, hvordan han mener, at mennesket bør forholde sig til sig selv og til andre menneskers anerkendelse. Den bog har bl.a. været udgangspunkt for min undersøgelse.

Derfor må ingen være stolt af mennesker. Alt tilhører jo jer, enten det er Paulus eller Apollos eller Kefas, enten det er verden eller liv eller død, enten det er det, som nu er, eller det, som kommer – alt tilhører jer. Men I tilhører Kristus, og Kristus Gud. Sådan skal man betragte os: som Kristi tjenere og som forvaltere af Guds hemmeligheder; her kræves det så af forvaltere, at de findes tro. Men mig er det ligegyldigt, om jeg bliver bedømt af jer eller af nogen menneskelig domstol, ja, jeg bedømmer ikke engang mig selv; for jeg er mig ikke noget bevidst, men dermed er jeg ikke frikendt. Den, der bedømmer mig, er Herren. Fæld derfor ikke dom før tiden, før Herren kommer! Han skal bringe for lyset, hvad der er skjult i mørket, og åbenbare, hvad hjerterne vil. Og da skal enhver få sin ros fra Gud. Brødre, jeg har for jeres skyld anvendt dette om mig selv og Apollos, for at I af os kan lære, hvad der menes med: Hold jer til Skriften! så I ikke bilder jer noget ind til gunst for den ene imod den anden. For hvem giver dig nogen særstilling? Og hvad har du, som du ikke har fået givet? Og når du har fået det, hvorfor er du da stolt, som om du ikke havde fået det givet? (1 Kor 3,21-4,7)

Keller mener, at Paulus i 1. Kor 3,21-4,7 giver korintherne en generel vejledning i hvordan de bør forholde sig til deres identitet og hvilken vægt andres mening bør have. De skal ikke være stolte, de skal ikke lade andre bedømme dem, de skal end ikke bedømme sig selv. Det, Paulus beskriver for korintherne, er, siger Keller, sand evangelisk ydmyghed, det er selvforglemmelse.

Keller tager afstand fra den identitetsdannelsesproces, som han observerer i det postmoderne samfund, hvor ethvert menneske har ansvar for at skabe sin egen identitet. Mennesket har, siger han, behov for en udefrakommende modtaget identitet.

Mennesket er skabt i Guds billede, men det menneskelige ego er ødelagt. Det ødelagte ego søger hele tiden at fylde sig selv op, at hævde sig selv for at skabe sig selv. Men, skriver Keller, mennesket kan ikke bygge sin identitet på egne præstationer.

Ifølge Keller har kristendommen et alternativ til postmodernismens identitetsdannelse. Ud fra 1 Kor beskriver han, hvordan Paulus har et transformeret syn på sig selv. Paulus’ ego er ikke længere opsvulmet, men derimod opfyldt. Menneskelig anerkendelse er uden betydning, han forbinder den på ingen måde med sin identitet, han vil end ikke bedømme sig selv. Hans selvopfattelse er transformeret således, at han nu ikke længere tænker hverken bedre eller dårligere om sig selv, men tænker mindre på sig selv. Han er blevet selvforglemmende. Paulus har modtaget sand evangelisk ydmyghed.

Den eneste, hvis anerkendelse følgelig er betydningsfuld for Paulus, er Guds. Keller skriver:

*"Paul puts it very simple. He knows that they cannot justify him. He knows he cannot justify himself. And what does he say? He says that it is the Lord who judges him. It is only His opinion that counts."*³

Med dette citat placerer Keller spørgsmålet om ydmyghed, selvforglemmelse, identitet og anerkendelse i en frelsessammenhæng. Mennesket retfærdiggøres, og gennem den anerkendelse, som det er, modtager det sin identitet. Her kan menneskets ego heles, og kan gøre sig fri af andre menneskers bedømmelse. Det er i helt korte træk Kellers syn på identitet og anerkendelse.

Med denne måde at tænke om anerkendelse på, synes det umiddelbart ikke som om, at Keller mener, at mennesket har et legitimt behov for andre menneskers anerkendelse. De spørgsmål har ledt til, at jeg i min masterafhandling har undersøgt følgende problemformulering.

Problemformulering

Hvilket bidrag har Timothy Keller givet til sjælesorgen, når det handler om anerkendelsens rolle i identitetsdannelsen?

- Hvilke udfordringer kan der siges at være *fra* Keller til sjælesorgen, og hvilke udfordringer har sjælesorgen *til* Keller?

I min masterafhandling har jeg brugt en del tid på at definere de vigtigste begreber, det vil jeg dog ikke gøre her. Men bare så vi er enige om, hvad vi taler om, så vil jeg helt kort definere, hvordan jeg i har forstået anerkendelse.

Jeg tager bl.a. udgangspunkt i, hvordan den tyske sociolog Axel Honneth forstår anerkendelse i privatsfæren. Her beskriver han, at anerkendelse er at blive mødt med kærlighed i ens primærrelationer, dvs. familie og venner. Den grundlæggende betydning af anerkendelse er at blive set, respekteret, højagtet. Anerkendelse sidder således først og fremmest i blikket, det handler om at blive set på med et omsorgsfuldt, respekterende og anerkendende blik. På mange måder er det gamle begreb ære stadig i live - bare i form af anerkendelse. Begrebet ære kan da også ses som den bibelske pendant til anerkendelse.

Leif Andersen definerer anerkendelse på følgende måde:

*"At anerkende er at respektere. At ære. At højagte. At betragte med glæde. At lytte med rummelig saglighed og ikke-fordømmelse"*⁴

Anerkendelse går altså meget dybere og er mere end blot ros. Det er kærlighed.

Metode og opgavestruktur

Inden jeg går videre ind i selve problemformuleringen, vil jeg kort fortælle kort om metoden for min afhandling.

³ Keller 2012: 39

⁴ Andersen 2016: 243

Når det gælder praktisk teologi, så skiller det sig i nogen grad ud fra andre teologiske fagdiscipliner. Den praktisk-teologiske natur kan beskrives med følgende lidt lange citat:

*"It is the branch of theology that studies Christian praxis, that is, Christian action in service of Christ, the church, and the kingdom of God. It studies the complex relationship between Christians' beliefs and actions – how their beliefs inform their practices, and how their practices reflect their beliefs. It does this with both informative and transformative goals... Practical theology brings contemporary faith and praxis into critical dialogue with scripture, theology and history, so that it might ensure that ministry is faithful to God and effective in its context. This includes pastoral ministry, but is not limited to it. It includes application to life, but is not limited to it. Practical theology rightly covers preaching, teaching, children's ministry, youth ministry, missions, counselling, pastoring, and leadership, because it strives to inform best practice in these domains of Christian ministry."*⁵

Praktisk teologi reflekterer altså over nuværende praksis, og hvordan praksis ideelt set bør være. Hvor andre teologiske fagdiscipliner tager udgangspunkt i teori for derefter at udlede praksis, så tager megen praktiskteologi sit udgangspunkt i en praksis-teori-praksis model. Jeg har dog pladshensyn valgt udelukkende at gøre brug af de to sidste led i modellen og tage mit udgangspunkt i teori for derefter at analysere og diskutere praksis.

Teologisk teorigrundlag for analysen

Det primære fundament for min analyse og diskussion er teologisk. Men jeg har som sagt også gjort brug af sekulær teori så som psykologi.

For det første analyserer og diskuterer jeg Keller ud fra et trinitarisk og viatorisk sjælesorgsbegreb.

Trinitarisk sjælesorg

Den trinitariske sjælesorg ser sjælesorgen i lyset af, hvem den treenige Gud er. Når sjælesorgen ses i det lys, medfører det, at Guds virke i verden forstås på tre planer i overensstemmelse med Fader, Søn og Helligånd. Gud virker således i verden på *skabelsens plan*, hvor mennesket i kraft af skabelsen er værdiggjort. På *frelsens plan*, hvor mennesket i kraft af Kristus retfærdiggøres. Samt på *helliggørelsens plan*, hvor mennesket ved den Hellige Ånd helliggøres. Her gælder det, at Guds virke må sammenholdes således, at der udøves sjælesorg på alle tre planer. Samtidig gælder det, at der må skelnes mellem Guds virke på de tre forskellige planer. Dog uden, at Guds virke adskilles. Skelnes der ikke mellem planerne risikerer man eksempelvis at overse Guds virke på skabelsens plan som et virke med egen eksistensberettigelse. Det gælder desuden for min anvendelse af den trinitariske sjælesorg, at jeg anser frelsens plan som det klare centrum for Guds virke og dermed også for sjælesorgen.

Den trinitariske sjælesorg som fundament indebærer to ting for forståelsen af sjælesorg.

1) For det første er udgangspunktet, at Gud møder og har mødt ethvert menneske på skabelsens plan, uanset om det menneske anerkender Guds virke på frelsens plan. I vil altså aldrig møde et menneske

⁵ Smith 2016: 151-152

i sjælesorgen, som ikke i en eller anden form har et tilknytningspunkt til Gud i forvejen. Ikke på nogen måde et frelsende tilknytningspunkt, men et tilknytningspunkt i og med skabelsen.

2) For det andet betyder en trinitarisk sjælesorgsforståelse, at sjælesorg bestemmes som både livshjælp, Guds virke på skabelsens plan og troshjælp, Guds virke på frelsens og helliggørelsens plan. Med det udgangspunkt kan sjælesorgen både hente sin inspiration primært fra teologien, men dernæst også i anden teori om mennesket, eksempelvis psykologi.

Med denne brede sjælesorgsdefinition er der naturligvis en fare for, at den bliver for bred og dermed udvandet. Der er en fare for, at bevægelsen fra periferi til centrum kommer til at gå for langsomt, at man bliver stående i livshjælp, men aldrig når frem til at yde mennesker troshjælp. Det er selvfølgelig en væsentlig fare, som man bør være yderst opmærksom på.

Viatorisk sjælesorg

Den viatoriske sjælesorg dækker over, at sjælesørgeren både er medvandrer og formidler. Leif Andersen skriver følgende om den viatoriske tilgang:

*"Ethvert menneske går altid alene. Vi kan ikke fratage mennesker hverken byrden, de må bære, eller vejen, de må gå. Men forkyndelsen og sjælesorgen er lykkedes, hvis de giver os lov til at gå med ved siden af dem på den vej, de bliver nødt til at gå alene."*⁶

Sjælesørgeren går medvandrende med konfidenten et stykke af hans/hendes livsvej, lyttende side om side. Men sjælesørgeren går ikke passivt. Sjælesørgeren er i den viatoriske forståelse medvandrer og ikke medløber. Sjælesørgeren har noget at bidrage med og bør ikke vige tilbage fra også at være vejleder.

Masketeologi

Desuden har jeg anvendt Grevbos masketeologi som baggrund for min analyse. Pointen med masketeologi er, at intet menneske kan tåle at se Gud i sin fulde majestæt. Derfor møder Gud mennesket gennem masker. Gud kan virke i alle ting. Der hvor jeg særligt har anvendt masketeologien er til at beskrive mennesket, medmennesket og relationer som Guds maske. Gud møder os gennem andre mennesker, og vores interaktion med hinanden er en afglans af Guds kærlighed. Når eksempelvis forældre, kristne som ikke-kristne, påtager sig deres forældreansvar, anerkender og elsker deres børn uafhængigt af barnets præstationer, så ses Guds virke her.

Sekulært teorigrundlag for analysen

I tillæg til den teologiske teori, har jeg i opgaven beskrevet tendenser i det postmoderne samfund. Jeg har redegjort for psykologisk skamteori, og har desuden været inde på sociolog Axel Honneths anerkendelsesteori. Det fører for vidt her at gennemgå det detaljeret, men jeg vil kort ridse hovedpointerne op i skamteorien.

Når det handler om skam, har det at gøre med, hvem jeg er. Skam opstår der, hvor den jeg er ikke opleves sammenstemmende med den, jeg gerne ville være. Forskellige teoretikere bruger forskellige

⁶ Andersen 2015: 264

betegnelser til at beskrive skam. Jeg har anvendt Martha Cullberg Westons betegnelser, som navngiver de forskellige typer af skam med en farve. Den røde skam (flovheden, ydmygelsen), den hvide skam (grundlæggende identitetsskade) og den sorte skam (ærekulturens skam), samt den beskyttende skam/positiv skam, som vejleder i socialt samvær med andre og forhindrer i at overtræde andres grænser. Jeg har alene forholdt mig til de negative udtryk af skam. Ydermere er jeg mest gået ind i den hvide skam, da det er den kroniske indre skam, som betyder, at hele identiteten opleves som skamfuld. Den hvide skam opstår der, hvor anerkendelse har været en mangelvare i et menneskes liv, og skammen fastholdes gennem kontinuerlige oplevelser af manglende anerkendelse. Den hvide skam handler altså grundlæggende om ikke at blive set, det skaber en forestilling om, at man som menneske ikke er værdifuld, ikke er værd at elske.

Skam er i sin natur relationel. Den opstår, fordi mennesket er et relationelt væsen. Dvs. skam har med ”den anden” at gøre, og på den måde er skam med til at illustrere den betydning, som medmennesket har i et menneskes liv. Ikke forstået på den måde, at skam er knyttet til, hvordan andre i virkeligheden opfatter os. Men skam handler ofte om vores frygt eller forestilling om, hvad ”den anden” tænker.

Særligt i relationen mellem et barn og dets forældre bliver det tydeligt, hvor stor betydning anerkendelse psykologisk set har i et menneskes liv. Forældrenes anerkendende blik er helt centralt for barnets identitetsdannelse. Uden deres kærlighed og anerkendelse, da udvikler barnet ikke en sund identitet.

Det er svært at tale om skam uden også at tænke på skyld. De to er tæt forbundne, men alligevel forskellige, og det er væsentligt at kunne kende forskel, for de bør mødes forskelligt. Skam skal anerkendes og elses væk. Skyld derimod kræver tilgivelse. De to bør sammenholdes, så begge dele adresseres, men de bør hverken forveksles eller ombyttes. Vi skal ikke anerkende det, som er forkert. Skyld skal forblive skyld, så den skyldige kan tage ansvar, og skylden kan blive tilgivet. Men omvendt, hvis vi møder skammen med ordet om tilgivelse, da risikerer vi at bekræfte mennesker i deres oplevelse af værdiløshed. Skammen over hvem jeg er afhjælpes i mange tilfælde ikke af forkyndelsen af Jesu død for vore synder. Selvom denne forkyndelse selvfølgelig har skamopløsende elementer.

Menneskets centrale problem er skyld, ligesom centrum i sjælesorgen bør være korset, frelsen og tilgivelsen. Men, at det er centrum, betyder ikke, at det nødvendigvis skal forkyndes først. Sjælesorgen begynder sjældent i sit centrum.

Analyse og diskussion

Det er altså i korte træk det teoretiske fundament, som jeg har analyseret og diskuteret Keller ud fra. Jeg har taget den følgende analyse og diskussion under et og begynder med de punkter, hvor Keller har udfordringer **til** sjælesorgen.

Udfordringer TIL sjælesorgen

For det første har Keller en **udfordring til** sjælesorgen, når det drejer sig om hans fokus på frelse. Sjælesorgen har været og er meget præget af psykologisk teori. Her udfordrer Keller sjælesorgen til at huske på sin egenart og sit centrum. Han udfordrer sjælesorgen på ikke kun at hjælpe mennesker i forhold til de problemer, som de selv anser for vigtige, de svar, som de selv efterspørger, men Keller ønsker at give mennesker svar der, hvor de dybest set har mest brug for det. Kellers mest grundlæggende udfordring til sjælesorgen er at fastholde gudsforholdet og frelsens førsteprioritet i sjælesorgens rum. Mennesker har først og fremmest brug for frelse.

For det andet udfordrer Keller sjælesorgen på at fastholde kristendommens rolle som udfordrer af kulturen og fastholde, imod kulturens synspunkt, at mennesket ikke på egen hånd kan skabe en identitet.

Pointen for Keller er dog ikke udelukkende, at menneskets identitet må komme udefra. Grundlaget for den identitet skal i tillæg være urokkeligt. Menneskets identitet kan ikke bygges på anerkendelse fra mennesker, den må være grundlagt i retfærdiggørelsen. Her modtages den på grundlag af Kristi offer. Menneskelig anerkendelse kan svigte. Når relationer skuffer, svigter og udnytter, da må sjælesorgens budskab være, at uanset andre menneskers holdning, da er ethvert menneske set af Gud i retfærdiggørelsen.

For det tredje udfordrer Keller positivt på selvforglemmelse. Du skal ikke tænke hverken bedre eller dårligere om dig selv, men **mindre** på dig selv. Det er, siger Keller, hemmeligheden bag, at Paulus kan være klar over sin synd og samtidig være fuld af selvtillid.

Det væsentlige om forkyndelsen af selvforglemmelse er blot at huske, at der findes to typer selvforglemmelse. Den ene fortæller dig: "Glem dig selv, for du er alligevel ikke noget værd. Du er ubetydelig, så glem dig selv". Den anden er modsat. "Du er elsket og værdifuld, så du behøver ikke spekulere så meget på dig selv. Løft dit blik, du har ikke ansvar for egen identitetsdannelse, du må hvile i, at den er modtaget". Det er den type af selvforglemmelse, som vi må tage til os.

Udfordringer FRA sjælesorgen

Der er altså flere ting, og særdeles væsentlige ting, som vi kan lære af Keller, når det handler om anerkendelse og identitet. Men der er også steder, hvor han kan udfordres. Keller er en exceptionel formidler, og jeg har instinktivt lyst til at tage alt det til mig, som han siger. Så jeg synes, det har været lærerigt også at se på ham med kritiske briller. Det gik op for mig, at forkyndes der ikke nuanceret om anerkendelse, så kan det i sjælesorgen have potentielt store konsekvenser.

For det første er der en grundlæggende udfordring til Keller i, at han umiddelbart mangler en trinitarisk tænkning i sin teologi på dette område. Som jeg har redegjort for, så fokuserer Keller størstedelen af sine synspunkter på frelsens plan. Mennesket møder Guds anerkendelse i retfærdiggørelsen i Kristus, her modtager mennesket sin identitet. Det er her, at Gud, ifølge Keller, viser sin kærlighed til mennesket.

Keller gør i sin teologi generelt opmærksom på, at Gud er treenig, at mennesket er skabt i Guds billede og derfor har værdi på skabelsens plan. Men det er altså alligevel som om, at hans trinitariske

gudsbillede ikke får konsekvenser for hans teologi, sådan at han tænker trinitarisk også på dette område.

Keller får positivt sat fokus på kristendommens centrum. Men det synes samtidig som om, at han ikke sammenholder alle dele af Guds virke, men i stedet begrænser sig til at tale om centrum, og dermed ikke levner meget plads til skabelsesplanen, det diakonale, som har dennesidig betydning.

Set i lyset af den trinitariske sjælesorg, er menneskets værdi og Guds kærlighed til mennesket ikke alene et budskab på frelsens plan. På skabelsens plan formidles Guds kærlighed til ethvert menneske, kristen som ikke-kristen. Guds kærlighed og anerkendelse er på en helt særlig måde formidlet gennem Kristus, men ikke udelukkende her. Konsekvensen af den umiddelbart manglende trinitariske tænkning hos Keller er, at han risikerer at reservere sand menneskelighed til den kristne. Hvis sand menneskelighed og identitet alene modtages i frelsen, er det så ikke alene den kristne, som kan bekræftes i sin gudbilledlighed? I praksis får man det indtryk, at det ikke-kristne menneske ikke på nogen måde kan have en begyndende sund og sand menneskelig identitet. Hvis identitet både forkyndes i frelse og skabelse, da risikerer man ikke i samme omfang at være i risiko for i praksis i sjælesorgen at fjerne menneskeligheden fra den, som ikke er kristen.

Det er altså risikoen, hvis der ikke tænkes trinitarisk, således at frelsens plan og skabelsens plan sammenholdes. Men hvis der derimod sammenholdes uden samtidig at skelne mellem skabelsens plan og frelsens plan, da medfører det sammenblanding, hvilket hos Keller virker til at medføre en forveksling af Guds kærlighed, forstået som Guds skaberkærlighed, og Guds nåde, forstået som Guds frelsende nåde. Guds kærlighed indeholder Guds frelsende nåde, men er ikke begrænset hertil. Hvis der opretholdes en trinitarisk skelnen mellem skabelsens plan og frelsens plan, kan der samtidig opretholdes en skelnen mellem Guds skaberkærlighed til alle mennesker og Guds frelsende nåde, som retfærdiggør enhver, som tror. Konsekvensen af ikke at skelne mellem disse to, men udelukkende at forkynde Guds kærlighed på frelsens plan er, at ikke alene er sand menneskelighed reserveret for den kristne, men ligeledes er Guds kærlighed det. Hvis Guds anerkendelse alene er i frelsen, da er kun den kristne anerkendelsesværdig.

Der må skelnes mellem Guds skaberkærlighed og hans frelsende nåde, både for altså ikke at nedtone Guds verdensomspændende kærlighed. Men der må også skelnes for at fastholde frelsens unikke budskab og status, således, at Gud ikke frelser enhver, som han elsker, dvs. enhver.

Det skal selvfølgelig stadig til enhver tid fastholdes, at der i sjælesorgen er en prioritetsrækkefølge mellem skabelsens plan og frelsens plan, frelsens plan må være centrum i den trinitariske sjælesorg.

I en sjælesørgerisk sammenhæng er det for det andet en udfordring, at den manglende trinitariske tænkning og skelnen mellem skabelsesplan og frelsesplan hos Keller fører til, at han ikke tydeligt skelner mellem skyld og skam.

Når Keller taler om skyld, har han en klar pointe. Han siger, at skyldsbegrebet lige så stille er ved at forsvinde fra vores samfund, vi er i færd med at skrive skyldbegrebet ud af ligningen. Den bevægelse tror jeg, at teologien må gå imod. Det er en del af menneskets gudbilledlighed, og dermed en vigtig del af det at være menneske, at mennesket har evnen til at være skyldig og tage ansvar for sine handlinger. Mennesket er objektivt skyldigt over for Gud, og det må naturligvis fastholdes.

Udfordringen når Kellers tale om skyld ses i et sjælesørgerisk lys er dog, at han får den forvekslet med skam. Han fremlægger, at mennesket føler sig dårligt, det føler sig fordømt. Selvom mennesket ikke er i stand til at betegne denne følelse som skyld. A, er det alligevel ifølge Keller udtryk for, at mennesket oplever sig skyldigt. Oplevelsen af at være et dårligt menneske er dog ikke samsvarende med, hvad skyld er. At føle sig som et dårligt menneske hænger tværtimod i højere grad sammen med skam.

Pointen er ligeledes her, at det er nødvendigt både at sammenholde samt at skelne. Skyld og skam må *sammenholdes* således, at begge dele adresseres i forkyndelse og sjælesorg. Og der må *skelnes* således, at de to ikke forveksles. Adresseres skam som skyld, da øges skammen. Omvendt, adresserer man skyld som skam, da bagatelliseres og bortforklares skylden.

Det er korrekt, at fra et luthersk synspunkt går skylden dybere end bare handlingsplan. Men det er netop pointen med at fastholde en trinitarisk skelnen samt sammenholdelse. Da kan skyld fastholdes som noget, jeg er, og som tilgives, samtidig med, at det fastholdes, at jeg som menneske er elsket, værdifuld og anerkendt, og derfor ikke behøver at skamme mig over mig selv. Retfærdiggørelsen også forkyndes på en sådan måde, at mennesker gennem den ser sig som Guds børn og mindes om, at de er værdifulde både i frelse og skabelse, og da kan de sår, som skammen har forårsaget, kan begynde at hele.

Forði Keller så klart vægtlægger frelsens og retfærdiggørelsens budskab og ikke tydeligt forkynder skabelsens plan, da fører det til den anden grundlæggende udfordring, som jeg mener sjælesorgen har til Keller. Nemlig, at han derved i praksis synes at negligere det rent menneskelige.

Med andre ord, virker det ikke til, at Keller mener, at mennesket har et legitimt behov for mellemmenneskelig anerkendelse.

"Then, the only person whose opinion counts looks at me and He finds me more valuable than all the jewels in the earth. How can we worry about being ignored now?"⁷

Paulus lader sig ikke bedømme af andre, siger Keller, og det bør vi heller ikke. Som jeg tidligere har nævnt, har Keller en god pointe til os i at vægtlægge Guds anerkendende blik på os frem for menneskers. Guds blik på os er det primært identitetsgivende. Det er en trøst, at Gud elsker mig, selv hvis ingen andre gør. Men er det nødvendigvis lig med, at det er det eneste betydningsfulde, det eneste identitetsgivende?

Jeg har i min masterafhandling argumenteret - både teologisk og psykologisk – netop for, at Guds trøst ikke er det eneste identitetsgivende.

For det første kan der med fundament i skabelsen argumenteres for, at mennesket er skabt til relation med medmennesket. For mig at se må det betyde, at denne relation og anerkendelsen, som modtages gennem den, ikke er ubetydelig, selvom menneskets behov for mellemmenneskelig anerkendelse kan blive for dominerende. At vi ikke alene blev skabt til relation med Gud, men også med medmennesket, indebærer, at vi fra skabelsen var bestemt til at have behov for noget, som vi ikke

⁷ Keller 2012: 41-42

skulle have direkte fra Gud. Adam finder da heller ikke nogen i Edens Have, som svarer til ham, og derfor skaber Gud et andet menneske til Adam; for det var ikke godt for ham at være alene.

Kærligheden har sin oprindelse i Gud, men han møder blandt andet mennesket med den gennem andre mennesker. At reducere mellemmenneskelig anerkendelse til noget mindre betydningsfuldt, grænsende til ligegyldigt, er dermed at reducere mellemmenneskelig kærlighed til noget ligegyldigt.

Keller deler det synspunkt, at mennesket er skabt i Guds billede, og dermed skabt til relation. Det kan derfor undre, at han negligerer det rent menneskelige og ikke i større eller mindre grad vægtlægger betydningen af mellemmenneskelig anerkendelse.

Ud fra et psykologisk synspunkt er det desuden fuldstændig afgørende for et barn, hvordan det i sine første leveår mødes af sine forældre. Anerkendelse har en identitetsdannende funktion i de relationer, som Honneth benævner som kærlighedsforhold. Dvs. menneskets primærrelationer, dets familie og venner.

Det kan selvfølgelig diskuteres, om ikke Keller har en pointe, når han gør noget ud af at sige, at menneskets identitet ikke må basere sig på mellemmenneskelig anerkendelse. Den må ikke basere sig på præstationer, siger han. Men det at argumentere for det identitetsdannende i mellemmenneskelig anerkendelse er ikke det samme som at argumentere for, at den menneskelige identitet baserer sig på præstationer. Den anerkendelse, som særligt er identitetsskabende for mennesket, er særligt den anerkendelse, som mennesket modtager i barndommen fra sine forældre. Denne anerkendelse er ikke baseret på præstationer.

Desuden er der en uoverensstemmelse i, hvordan Keller anvender anerkendelsesbegrebet. Når Keller taler om anerkendelse fra Gud, anvender han begrebet i dets grundlæggende forstand. Han taler om Guds blik, heri findes anerkendelsen. Men når han så beskriver mellemmenneskelig anerkendelse, er det som om, at han begrænser sig til at tale ud fra et snævert anerkendelsesbegreb, som måske nærmere skal betegnes som ros.

Det er altså nødvendigt at skelne mellem ros og anerkendelse for at fastholde betydningen af anerkendelse uden at inddrage præstationer. Ros er den anerkendelse og bekræftelse, som er afhængig af den gode præstation. Anerkendelse i sin grundlæggende betydning handler derimod om, hvem man er.

At Keller synes at negligere betydningen af mellemmenneskelig anerkendelse, betyder i anden omgang, at han samtidig negligerer oplevelsen af skam, dvs. det ikke at møde anerkendelse. Det har konsekvenser i sjælesorgsrummet, hvis vi negligerer den virkelige følelse af skam, som mennesker kommer til os med.

Baggrunden for Kellers synspunkter er, som jeg har været inde på, 1 Kor 3,21-4,7. Jeg er ikke gået meget ind i diskussionen af disse vers, da jeg ikke har skrevet en eksegetisk, men en praktisk teologisk opgave.

Jeg vil dog alligevel påpege, at teksten ikke nødvendigvis kun kan læses, sådan som Keller gør det; som om, at Paulus udstikker en generel vejledning angående anerkendelse. Det kan læses således, at når Paulus skriver, at han ikke vil lade sig bedømme af korinthermenigheden, da er der ikke tale om generel bedømmelse. Han siger ikke, at han ikke har brug for menighedens anerkendelse af ham som

menneske. Han taler mere specifikt om, at når det gælder hans forkyndelse, vil han ikke lade sig bedømme. Her er han bundet til Gud og er på dette punkt fri for verdens foragt. Kun Gud kan fælde dom over hans forkyndelse af evangeliet. Hvis versene kan læses sådan, da hindrer det ikke, at mennesket kan have et generelt legitimt behov for anerkendelse fra andre mennesker.

Det billede hænger da også umiddelbart bedre sammen med, hvordan ære og anerkendelse ellers fremstilles i Ny Testamente. Ny Testamente har på nogle punkter et indifferent forhold til skam og ære, der er vigtigere ting at tage hensyn til. Men der er også steder, hvor ære har en positiv klang som noget, vi har modtaget fra Gud, og som vi derfor skylder at vise hinanden.

Konklusion

Når man undersøger Kellers syn på anerkendelse ud fra et sjælesørgerisk synspunkt, er der altså både positive udfordringer fra Keller til sjælesorgen. Men der er også punkter, hvor Keller kan kritiseres og hvor jeg mener, sjælesorgen har udfordringer til ham.

Her til sidst har jeg bare lige lyst til at give et helt kort indblik i, hvad jeg kunne have lyst til at arbejde videre med i forbindelse med dette emne. Jeg skrev min bacheloropgave omkring Keller og afguder. Nu har jeg så trukket Keller ind i en sjælesorgssammenhæng og næste skridt er, at jeg forlader Keller og tager emnet anerkendelse og identitet op fra et generelt teoretisk plan og undersøger emnet i forbindelse med en nærmere defineret gruppe. Jeg holder af sjælesorg, fordi der er mennesker, som i en eller anden forstand lider, og vi er forpligtiget på hele tiden at blive bedre til at hjælpe de mennesker. Nogen af dem, som i vores sammenhænge særligt kæmper med anerkendelse og identitet, og som mange gange ender med at forlade vores fællesskaber, tror jeg er dem, der slås med homoseksualitet og kønsproblematikker. Flere og flere arbejder med de læremæssige spørgsmål, hvad siger Bibelen om disse emner, men det er ikke mit anliggende. En naturlig forlængelse af mit speciale kunne være ud fra et praktisk teologisk synspunkt at undersøge temaet anerkendelse og identitet i forhold til denne gruppe mennesker. Er det overhovedet muligt at bevare en konservativ holdning til disse spørgsmål og samtidig drive nuanceret, omsorgsfuld, anerkendende sjælesorg? Hvad siger de mennesker, som har forladt troen, hvad siger de, der blev, og de, der skiftede kirke. Hvad har sjælesorgen at bidrage med? Jeg tror, at noget af kernen her handler om anerkendelse og identitet, og vi har brug for i sjælesorgen at blive klogere på det her område.

Litteraturliste

Andersen, Leif. 2015. *Kroppen og ånden Bind 1: Sjælesorgens basis*. Fredericia: Kolon Forlag.

Andersen, Leif. 2016. *Kroppen og ånden Bind 2: Sjælesorgens samtale*. Fredericia: Kolon Forlag.

Grevbo, Tor Johan S. 2018. *Sjelesorg i teori og praksis: en lærebok og håndbok med mange perspektiver*. Oslo: Luther Forlag.

Keller, Timothy. 2012. *The Freedom of Self-Forgetfulness: The Path to True Christian Joy*. Leyland England: 10Publishing.

Pedersen, Louise Høgild. 2019. "*Bacheloropgave.*" *eMissio* Årg. 4: 463-486.
<https://emissio.net/index.php/emissio/article/view/21/21> (Set d. 25.05.20)

Pedersen, Louise Høgild. 2020. *Anerkendelse og identitet – En undersøgelse af Timothy Kellers bidrag til sjælesorgen.* Upubliceret Masterafhandling.

Smith, Kevin Gary. 2016. *Writing and Research : A Guide for Theological Students.* Revised and updated edition. Cumbria UK: Langham Global Library.